

**HORSENS-
HAMMER
ÅRBOG
1985**

EN GEVINST OG HERLIGHED

Institutionerne i Hammer er placeret i et område af stor kulturhistorisk værdi, og når den til tider meget følelsesmæssige debat om udflytningen fra institutionerne har lagt sig, står Amtskommunen tilbage med et landskab af meget stor herlighedsværdi.

Det landskab, der fremtræder i dag, er egentlig kun 100 år gammelt, før den tid lå bakkerne ud med sandede skråninger, bevokset med gyvel, hvidtjørn, lyng og andre planter, der vokser på trange jorde. Fattige innsiddere, de var fattige og i nød, forsøgte at vriste et usselt udkomme ud af de sandede marker. Deres brønde og træer kan stadig påvises i landskabet. Disse trængte mennesker blev mere eller mindre tvangsforflyttede ind til Aalborg-Nørresundby, hvor den begyndende industrialisering havde god brug for deres arbejdskraft. Det er en af disse ting, der skabte myten om den umenneskelige sagfører Anders Olesen, han opkøbte de fattiges jordlodder og gav almuebefolkningen i bakkerne en mulighed for at skabe en anden tilværelse i byerne, det viste egentlig kun hans fremsyn.

En mand med egne meninger.

Samme Anders Olesen havde visioner om at rejse en skov på de nøgne bakker, og fik opkøbt store arealer, af hvilken der blev skænket et betydeligt stykke til de daværende Jyske Aandsvageanstalter. Ved forskellige mageskifter er der i dag et areal på 186 ha.

Han begyndte i slutningen af forrige århundrede at plante skov, i begyndelsen nok noget sporadisk. Han var en mand med sine egne meninger, det var nok ikke let at være forstmand i hans regi. Der blev plantet en del bøg, som vi stadig kan se ved afd.B og ved avlsgården "Skeldal", som forøvrigt også er en af sagførerens genistreger med den smukke arkitektur. Bøgene, ser blev plantet, er egentlig små i forhold til deres alder, det skyldes den barske natur og en manglende pleje i tyverne og trediverne. Der blev også plantet en del nåletræer, vel i hovedsagen rødgran, disse granplantninger er forlængst afdrevne. Der står nu både 2. og 3. generations nåletræ på disse arealer. Der blev plantet eg, bl.a. kan man glæde sig over den smukke eg, der står foran kostskolen, den er omkring 100 år gammel.

Der blev en pause i plantningen af løvtræer i tyverne og trediverne, det skyldtes nok, at sagfører Olesen, efter at have skænket området bort, mistede indflydelse, og dermed manglen på hans

tegnebog, ingen havde dengang det fremsyn, der skulle til for at skabe det naturområde, som Anders Olesen havde visioner om.

Der blev udført uvurderligt arbejde.

I 1940 blev der ufredstider i fædrelandet, alle ressourcer skulle registreres, man skulle finde ud af hvor mange reserver, der stod i de danske skove, og i hvilken udstrækning man kunne skamhugge dem. Opgaven blev i Nordjylland pålagt skovrideren fra Buderupholm, den iderige Jens Hvass, derved kom han til at præge skoven ved anstalten i Hammer Bakker, samtidig var den daværende overlæge G. Vad naturinteresseret. Disse to begyndte at få styr på den skov, som i store træk står i dag.

Institutionen voksede sig stor i de år, fra sidst i trediverne og frem til 1960, der kom mange klienter, der skulle have arbejde. Mange af dem var yderst arbejdsføre. Store stærke karle der kunne bestille noget. De plantede skov, lavede diger, gravede grøfter. Der blev fjernet hvidgran og andre irrationelle vækster. Adskillige plejeelever har knoklet ude i skoven sammen med klienterne. Disse arbejdsfolk har lavet et uvurderligt arbejde, resultatet ses meget stærkt i landskabet i dag.

Floraen er meget alsidig.

Forstfolkene tillod eksperimenter, som man ikke vovede i det mere traditionelle skovbrug. Der findes bevoksninger af Weymouthsfyr, blågran (*Picea pungens*), rødeg (*Quercus rubra*), serbisk gran (*Picea omorica*), Tsuga, enkelte meget gamle japanske lærk (*Larix leptolepis*), og meget mere, bl.a. mange arter af skovbuske. De absolut flotteste træer er en bevoksning af Douglasgran, der står i den gode jord i det område, der lokalt kaldes smørhullet. Her gror også den smukke kambregne på de sydvendte skrånninger.

Floraen er meget alsidig, netop fordi landskabet præsenterer sig med lune skrånninger og barske hedearealer.

Landbrugsdriften har sat et spændende præg på landskabet med de græsningsarealer, der står med de kuplede grønne bakker og høje, der markerer sig stærkt i landskabet. Dette element har en stor bevaringsværdi.

En af de største naturoplevelser, man kan give sig, er at gå en varm sommerdag ud gennem de fredede arealer, når varmen står tung og krydret op fra lyngen, kom så ud til tvillingehøjene, se det store landskab, der strækker sig ud til Den Jyske Ås, her er Vendsyssel smuk.

Hammer Bakker er også det gamle institutionsmiljø - gamle smukke bygninger - nogle knap så smukke - nogle meget lidt smukke. Bygninger der er placeret med talent, og bygninger der er placeret usandsynlig tilfældig. Bygningerne er vel placeret efter nogle kriterier, der er glemt i dag. I trediverne, hvor den store bygningsmasse blev planlagt, havde man ikke det forhold til landskabet, som en senere velfærdsstat påberåbte sig og tog sig "råd" til.

Det landskabs-parkområde, der er skabt omkring bygningerne, er ret nyt. Først i halvtredserne begyndte man at rydde omkring bygningerne og skabe de grønne rum, der kendetegner nærmiljøet i dag. Der er gennem tiderne sagt mange ukvemsord om gartnere, der bare fjernede træer. Princippet med de rolige klippede græsflader blev fulgt helt op ved bygningen af Birkehjem, og i nogen udstrækning ved afd.L. Der skete desværre det, at haverummet omkring den hvide villa blev totalt ødelagt, villaen ligger i dag så mærkelig uden sammenhæng i landskabet.

Det landskabspræg, der ses i dag ved hjemmene i Hammer Bakker, er et resultat af en fremsynet sagførers ideer, forstfolk og gartners samarbejde, sidst men ikke mindst i hundredvis af klienter og plejeres håndsvend, arbejdet har nu gennem 100 år været præget af en rolig udvikling og kontinuitet.

Skal fremtidens generationer af naturelskere, fuglekendere, joggere m.v. have mulighed for at komme i et område, der ikke præges af kommercielle interesser, så er det vigtigt, at der stadig er sammenhæng i vedligeholdelsen af området. Om man kan lide det eller ej, så koster det penge.

Tænk hvilken gevinst dette område er for Vodskov og for hele Aalborg, hvilken anden storby kan tilbyde en sådan herlighed inden for bybusområdet.

Uanset hvad planlæggere, forstfolk, politikere og andet godtfolk tænker og gør, står de tunge, kuplede gravhøje tavs i landskabet, troldtøjet går stadig rundt i bakkerne. Troldtøjet har altid været her og vil altid gå rundt i bakkernes slugter og more sig over de dødeliges uforstand.

Hans-Jørgen Ottosen

Hans-Jørgen Ottosen er født 1945 i Voerså.
 Han blev i 1971 ansat som gartnerassistent
 ved det daværende forsorgscenter. I 1974
 blev han overgartner samme sted. Siden 1980
 i samme stilling, men nu ansat under amtskommunen.

Hst.

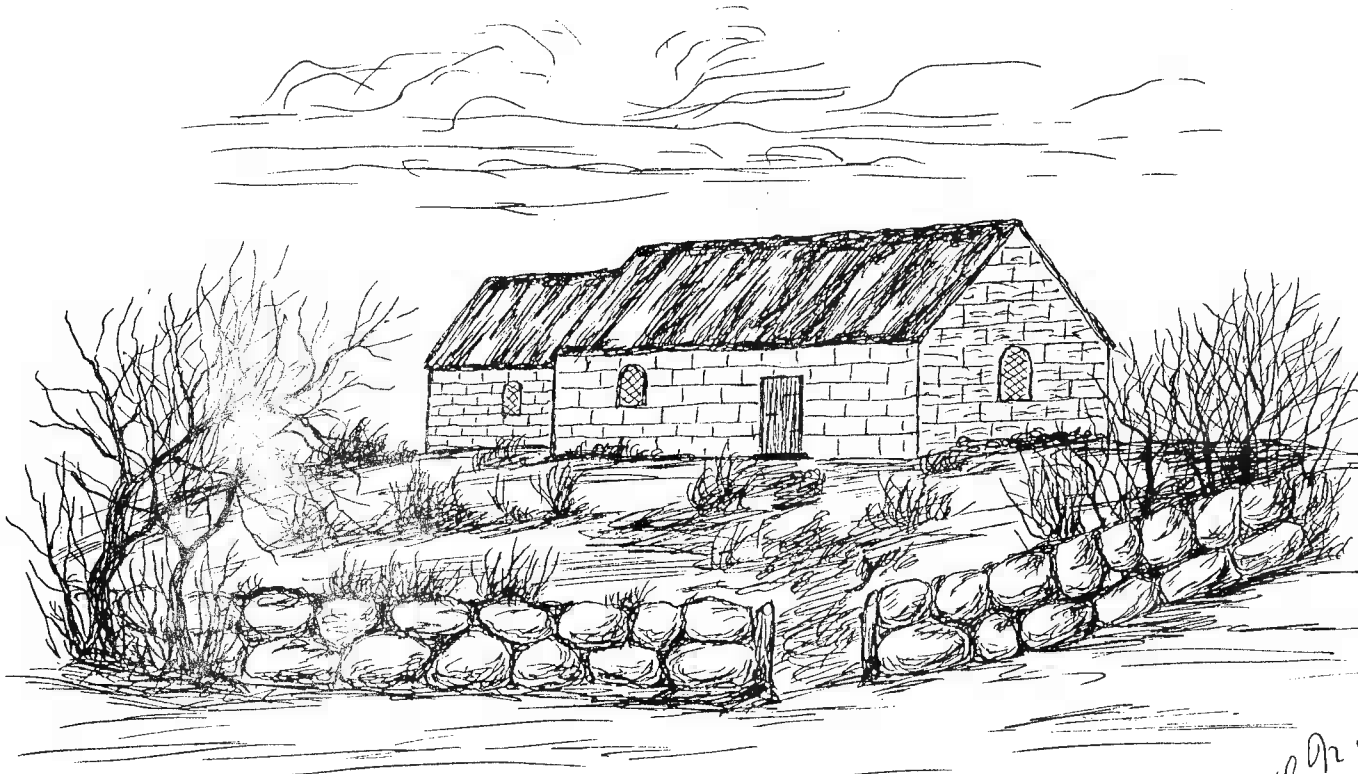
KARL NIELSEN

På denne og følgende side bringes Karl Nielsen-tegninger fra Hammer Bakker.

Øverst på denne side: Niels Larsens hus ved Hjørring-Aalborg landevej. Nederst: Kresten Dahls hus.

Øverst på næste side: Hammer kirke, formodet udseende omkring 1300-1400-tallet. Nederst: Hammer gamle præstegård.

VED HENRIK STAMPES BEGRAVELSE

Deltagerne i pastor Henrik Stampes begravelse frøs sikkert med anstand, mens de hørte biskop Frands Thestrup, Aalborg holde talen over ham. Den var nemlig meget lang, fyldte ikke mindre end 259 tætskrevne sider, da den blev udgivet i bogform.

En gammel bog har betaget mig. En bog, som overbibliotekar Tang Kristensen fremviste ved aabningen af den første udstilling af ting og sager fra folkemindesamlingen i Horsens-Hammer. Bogen er trykt i 1715 hos Johann Sebastian Martini i Kjøbenhavn. Trods sin ælde er det ingenlunde nogen tør Martini, for bogen aander af levet liv fra første til sidste side.

Allerede paa indsiden af bindet fortæller en smuk skrift, at Anno 1722 købte jeg denne bog af --- saa kan jeg ikke tyde mere, men det er mine manglende kundskabers skyld. Jeg vil tro, det er W.W.Wøllizer, der købte den. Herunder staar der beskedent "E.T.Kristensen" efterfulgt af andre inskriptioner skrevet af bogens forskellige ejere. Den 24. marts 1828 købte N.Knudstrup bogen af Jørgen Justesen af Rold-Tved.

Jeg er hverken bibliotekar eller historiker eller noget som helst andet, der berettiger mig til at fortælle Dem om denne spændende bog. Saadanne fagfolk vil sikkert kunne kritisere meget af det, jeg her skriver, men nu gør jeg det saa godt jeg kan. Forsigtigt blader jeg om til bogens sidste opslag, hvor Just Jensen Tved fra Tveden fortæller, at han købte bogen i 1759 af Anders Lausen.

Bogen er en ligprædiken over den velærværdige og høylærde nu salige Guds mand Mag. Henrik Stampe, velfortjente sognepræst til Hammer, Aistrup, Sulsted og Horsens Meenigheder i Vendsyssel. Bogens titelblad fortæller, at denne mand "blef ved een anseelig Følge af Adelige/Geistlige/ og Verdslige ledsaged til sit Hvilested i Hammer Kirke den 3. Martii Aar 1711".

Talen er holdt og senere nedskrevet af biskop Frands Thestrup, Aalborg. Den er paa 259 tætskrevne sider, saa man har lidt ondt af det for tilhørerne, som skulle sidde eller staa og høre paa den, oven i købet den 3. marts i en kirke, der næppe var meget opvarmet. Naa, der var jo sikkert fuldt hus, saa varmen er kommet efterhaanden.

Tredje side i bogen er mærket side 0. Her bringes en liste over

præstens sønner, den følges op paa næste side, der ogsaa hedder side 0, af en liste over hans døtre, og opremsningen slutter saaledes: Naade være med Eder og Fred af Gud vor Fader og den Herre Jesu Christo. (Og ude i kulissen, i marginen, der gaar igennem alle de næste sider, hviskes der: Rom.I 7.

Nu er vi imidlertid kommet over paa side 1, men jeg vil dog ikke plage mine læsere med en detalieret gennemgang af hver side i bogen. Eet navn paa side eet maa dog nævnes, navnet paa en af sønnerne, Henrik Stampe, som er kendt af jurister verden over den dag i dag. Han var simpelthen en af de ypperste retslærde, Danmark har haft. Den 14. april 1784 blev han udnævnt til statsminister - saa vidt jeg ved den eneste statsminister, der er født i det, der før hed Horsens-Hammer kommune. Men ham kan man læse flere spalter om i Salmonsens leksikon.

Nu drejer det sig om hans far, der var præst for Hammer, Sulsted, Ajstrup og Horsens menigheder, født paa Fyn 1639 af hæderlige forældre.

Hans far var præst til Giislev og Ellested menigheder. Allerede som fire aarig havde han mistet begge sine forældre og kom i huset hos sin moster i Weyle, hvor han gik i skole til 1653. Saa kom han paa den adelige skole i Sorø, og efter en kortere tid som huslærer i Odense, studerede han saa i København, hvilket resulterede i en fin eksamen.

Disse oplysninger gives i ligtaalen, men lad mig citere en del stykker af den. Saa fornemmer De bedre duften af de gulnede blade.

De to borgmestersønner, der nævnes i det første citat, er dem, han har været huslærer for i Odense: "Da han nu hos de tvende forbenævnte Borgmester-Sønner havde lagt saa god een Grundvold til Ven-skab og Fortrolighed, blev han begiært at rejse med dem udenlands/ hvilken Reyse han og med dem begyndte til lands igiennem Holstein/ Branten/Grønningen til Amsterdam/ hvorfra de til Leyden sig begave/ og der et aar forbleve for at studere og høre de lærde mænd/ Golium, Hornium, Gronovium og andre.

Anno 1666 reyste de derfra igiennem Utrecht, Nimvegen, Cleve, Dyssedorf, Maintz, Franchfurt, Worms, Heidelberg til Strasburg, hvor de hørte de berømmeligste mænd/ Dannhaverum, Schmidium, Faustium, Bebelium, Boëclerum.

Anno 1667 reyste de paa Hjemreysen igiennem Friburg, Basel, Schafhausen, Ulm Augsburg, Nürnberg, Brunsvig, Lyneburg, Hamborg". ---- Jo, der er gjort nøje rede for turen, for præsten har jo ikke bare været paa en selskabsrejse med "præsten". Hver eneste etape paa

saadan en rejse har været en indsats. Og for tilhørerne i Hammer kirke har alle disse stednavne lydt, som naar vi andre hører om diverse kratere paa maanen.

Den gamle bog fortsætter: "Ved dend Reyse fandt han Adgang til større Befordinng (betyder Forfremmelse, men det virker pudsigt netop i forbindelse med omtalen af rejsen) som og skeede Ao.1668, da hans Excellence Hr. Christopher Pasbjerg, da Vice-Canseler toog sig ham an/ at bruge ham udi det, som Studier angik, indtil velbiurdig Geheime-Raad Niels Banner, og hans velbaarne Frue vare aar 1669 af Vice-Canseler begiærendis/ at han maatte følge deris 2de Sønner/ som vare antagne af hans høye Excellence Gyldenløve, til at gaa med udi i den anseelige Ambassade, som blev i Engeland aflagt/ forføyede sig saa paa Skibet Delmenhorst, som havde Gyldenløvinde/ med sine tvende betroede. Her blev Anledning for den salig Mand til adskilligt merkværdigt at see og høre/ men ey uden største Besværligheder, thi da de komme under Norge-Land/ støtte Skibet paa en Klippe. Men ved Guds særdeelis forsiun/ da Vinden i det samme vendte sig/ ragte de derfra/ og kom saa omsider til England/ hvor han opholdt sig ved vores Ambassadors Gyldenløvis Hof".

Ogsaa paa hjemrejsen var han i overhængende livsfare paa grund af storm, hvilket indirekte medførte, at han igen kom paa en Hollands rejse, og yderligere naaede han at komme i tjeneste hos en baron, før han blev præst for de omtalte nordenfjordske menigheder i 1675. Og det kom sig nu saa heldigt, at Gud bøjede hans hjerte til den hæderbaarne matrone Elsebeth Mumme, daværende enke i kaldet. "Og som det var begyndt i Herren/ lagde han ogsaa sin Velsignelse hertil/ i det han Aar efter Aar velsignede deris Ægteskab med 10 Børn/ 5 Sønner og 5 Døtre".

Denne overdaadige lykke blev dog til sorg, da Elsebeth Mumme døde 1691. "Men der Gud efter halfandet Aarstid havde behaget at prøve hans Taalmodighed, lagte Gud det ihugne Hjertesaar/ ved at oplive hans afdøde Hustru i den gudfrygtige og dydelskende Maria Lauridsdatter Wittlof". De blev gift 1693 og "Gud formerede Glæden i dette Ægteskab ved 8te Børn/ 4 Sønner og 4 Døtre/ een død".

Takket være stedets beskytterinde, fru Kirstine Bech til Vraa, faar han nu bevilget sin søn Jens som hjælpepræst. Der har ogsaa været nok at se til. Ikke blot skulle han passe alle sine menigheder, men han blev ogsaa kaldt ud til fornemme opgaver, som f.eks. naar enkedronningen allernaadigst befalede ham at komme til Dronninglund og tale i kirken der. Og han var saa berømt, at han blev befaleet at

følge arveprinsen paa en udenlandsrejse, hvilket han dog slap for takket være sin høje alder. "Thi den salig Mand søgte aldrig høje Ting, men fornøiede sig med det nedrige. Dog æren, som ofte flyer den søgende/ og igen søger den flyende/ fuldte hans Ydmyghed i Hælen/ som blev seet/ da hand saa ofte inviteret af Academiets Professoribus til at tage Magisterijgraden, kunde ey overtales dertil, førend den ham ubegjært blev tilskikket fra Kiøbenhavn".

"Saa har den salig Mands heel Liv og Lefnet/ som altid med Dyrer beblandet/ været alle til et Eksempel".

Ligtalen omtaler ogsaa Henrik Stampes godhed. Han gav bl.a. 200 rigsdaler til fattige sengeliggende der i sognet.

Omsider blev han selv sengeliggende, incommoderet som han var af en sten (nok nyresten). Det var den 13. januar, han maatte søge sengen, og en doctor de Strömberg foreskrev tjenlige medikamenter, "men hvad kand Medicin hielpe imod Døden? Omsider kom og een hævelse i Fødderne/ som betog ham al styrke i Benene/ og gav slet Haab om Huusets Nedbrydelse/ saasom Støtterne ey vilde staae bi". På sit dødsleje blev han af biskoppen bæret med en gunstig nærværelse, og selveste fru Kirstine Bech kom skam ogsaa, hvorved han fik lejlighed til at takke hende, fordi hans søn maatte følge ham i embedet. Endnu engang kom fru Bech til hans leje, men da var han bevidstløs. "Og snart ved samme Time, da Menighedernes Bønner saavel taledede for ham, lagde han sit maal (betyder det mon: mistede han målet?) saa da velbaarne Frue, Frue Anne Cathrine Sehested til Wang med sine Welbiur-dige Jomfruer/ og Søn Captain Höeg, og strax efter velbaarne Frue Kirstine Bech til Vraae med velbiurdig Jomfrue Roodstheen kom til ham, var Sanserne ham ganske betagne/ da deris Væmodighed vidnede om deris Kiærlighed til Deris gamle og tro Siælesørger". Under disse besøg havde sønnen Jens Stampe efter den døendes forlangende været ude og forrette gudstjeneste i diverse kirker, men han naaede hjem tidsnok til at bede en sidste bøn, før faderen "hensov i Herren Klokken 3 Eftermiddag/ efter at han havde levet i denne møjsommelige Verden i 71 Aar, 2 Maaneder, 2 Uger og 4 Dage, som er denne salige Mands ganske Alder".

Erling Fischer

Tove Anderberg

Redaktør Ove Lilleør havde i 1983 en samtale med keramikeren Tove Anderberg. Samtalen blev bragt i Aalborg Stiftstidende 27. juli 1983 og gengives her med forfatterens tilladelse.

Keramikeren Tove Anderberg brugte i begyndelsen af sin karriere drejeskiven flittigt. Hun arbejdede med stramme, drejede former -- krampagtige efterligninger af andres ting, siger hun selv. Men siden 1980 har drejeskiven ikke roteret i hendes værksted. I al fald kun i små ryk, når hun har siddet foran et spejl, intenst arbejdende på at bygge ting op med sine hænder, så de har fået liv og spænding.

Hun laver i dag unika, som det hedder i branchen. Det vil sige enestående ting, som kun findes i et eneste eksemplar. Og siden omvæltningen i 1980, der var et oprør mod den traditionelle pottemagerteknik, som hun har lært fra grunden, har hendes stjerne været hastigt stigende blandt danske kunsthåndværkere - med tryk på kunst.

Mine ting er ikke finere eller bedre.

Mine ting er hverken finere eller bedre end andre keramikeres arbejder. De er bare noget andet. Jeg var blevet klar over, at jeg overhovedet ikke kunne trives med en ensformig serie-produktion af brugsting, siger Tove Anderberg.

Men i øvrigt er teknikken hamrende ligegyldig. Det er resultatet, der tæller. Al god kunst er lige, uanset hvem der har lavet den, om det er en anerkendt eller en ikke-ankendt kunstner.

Tove Anderberg har en gang læst noget om, at det at se er at "tænke med øjnene". - Men jeg tror nok, at jeg mere sanser det, jeg

Uddrag af Axel Steens anmeldelse i Ekstrabladet af Tove Anderbergs udstilling på Kunstindustrimuseet, København 1983:

JYSK PIGEI VERDENS- KLASSEN

*Den 41-årige keramikertove
Anderbergs enestående succes.*

"- Men Tove Anderberg er også fantastisk dygtig. Hun hører ikke blot til landets bedste, men hun er simpelthen i verdensklasse, på linie med andre danske keramikere som Gerdtrud Vasegaard og Alev Siesby."

ser, med mine følelser. Jeg færdes meget i naturen, som jeg har lige uden for min dør, og oplever på mine ture de små forandringer, der ustandseligt sker. Alle ting har en skyggeside, og jeg er f.eks. meget optaget af skyggespillet. Derfor er mine mest oplevelsesrige perioder først og sidst på dagen. Midt på dagen sker der ikke rigtigt noget.... Men jeg går aldrig hjem og tager fat på at modellere en tro kopi af en frugt eller andet, jeg har oplevet i naturen.

Det er oplevelsen jeg giver videre.

Det er min oplevelse af det set, jeg vil udtrykke og give videre til andre. Og når jeg bygger en ting op, får fantasien lov at arbejde med. Mens jeg arbejder dukker nye tanker, ideer og muligheder op. Derfor kan leret i mine hænder ændre form undervejs, indtil den indre spænding og det liv, jeg tilstræber, kommer frem.

Jeg hader, når nogen siger, at mine ting er dekorative. For det er overhovedet ikke det dekorative, jeg vil frem til. Hvis en vase kun ligner en vase, får den hammeren.

Det er meget vigtigt for mig at kunne arbejde helt frit. En ting skal ligesom vokse naturligt frem. Protektionisme giver snæverhed, mens frihed i arbejdet giver større åbenhed, hævder Tove Anderberg med overbevisning. Hun har fundet sin kunstneriske stil og fordyber sig meget i sit arbejde.

Hun har det som smeden, der skal smede, mens jernet er varmt. Hun skal arbejde, mens leret er "varmt". Derfor sidder hun ofte i timervis tabt for omverdenen med sine oplevelser i ler. De største ting, hun arbejder med for tiden, har taget 18 timers intens formning før de var klar til brænding.

Uddrag af Jonna Dwingers anmeldelse i Politiken af Tove Anderbergs udstilling på Kunstindustrimuseet, København 1983:

Et poetisk naturtalent

"- Tove Anderberg er autodidakt - så selvlært, som man nu engang være, når man former ler og laver glasurer og brænder. Hun bruger naturen som udgangspunkt, blomster, frøkapsler, frugter, sandets bølgeriflede mønstre, og hun kommer meget tæt på, men forstår alligevel til sidst at abstrahere, at give en syntese af sine botaniske iagttagelser af strandkantens pytter."

"Det er en glæde at blive introduceret til Vendsyssels Tove Anderberg, som kun Nordjyllands Kunstmuseum hidindtil har givet en separatudstilling. Med stor forventning ser vi frem til et gensyn med dette poetiske talent. Hun kan noget. Hun vil noget."

Rolig tilværelse en livsbetingelse.

Det er en kunstnerisk livsbetingelse for Tove Anderberg at have et roligt og stilfærdigt liv. Ikke desto mindre har hun været igennem en stormfuld periode med skilsmisse og flytning et par gange. I dag bor hun sammen med sine to døtre i det, hun kalder et hjertevarmt miljø i et hjørne af en villa på en stille skovvej i Vodskov. Værkstedet er indrettet i garagen.

- I dag føler jeg mig fri og har ikke haft det bedre, siden jeg var 13 år. Om de familiemæssige omvæltninger har indvirket på min kunst, ved jeg ikke, men måske er de lukkede former, jeg lige nu arbejder med, et resultat af denne udvikling, siger hun.

Uddrag af H.P.Jensens anmeldelse i Jyllands Posten af Tove Anderbergs udstilling på Galleri Langhoff i Kolding 1984:

Skoven som inspiration

"- For et par generationer siden var Hammer Bakker nord for Nørresundby et yndet sted for en kreds af kunstnere, som her fandt motiver til skov- og landskabsbilleder. Først nu har en kunstner af en helt anden type fundet vej til skovens utallige muligheder. Det er keramikeren Tove Anderberg, for hvem naturoplevelser er en fundamental bestanddel af hendes kunst."

Inde i en spændende udvikling lige nu.

Tove Anderberg er inde i en meget spændende udvikling. Gennembruddet kom for et par år siden, da Aalborg Kunstforening arrangerede en udstilling på Historisk Museum med hendes ting. Her var halvdelen af de udstillede genstande "håndbyggede", og de blev revet væk.

Siden har hun været med på Gallerisammenslutningens store udstilling i København, hvor kritikken var ovenud begejstret. Hun har blandt andre steder også udstillet på Nordjyllands Kunstmuseum, og nu i sommer har hun sit livs største udstilling på Hjørring Kunstmuseum. Denne udstilling manifesterer hendes gennembrudsperiode som positiv og frugtbar.

Sandsynligvis fører præsentationen til en ny betydningsfuld udstilling i Kunstforeningen i København til efteråret. Og et andet fremtidsperspektiv, der er ved at åbne sig for Tove Anderberg, er en kontakt til Georg Jensens Sølvsmiede i København. Her har man interesseret studeret en af hendes skålformer, der er som skabt til sølv. Og nu undersøges muligheden for at få den nordjyske keramiker ind i

sølvsmidien som kunstnerisk rådgiver ved produktion af hendes ting. En udfordring som Tove Anderberg er begejstret for. Men hun understreger dog, at hendes fremtid ikke er at være designer til en industriel produktion. Hun skal arbejde frit med leret. Det eneste materiale, der rigtigt passer til hendes hænder og til hendes rytme.

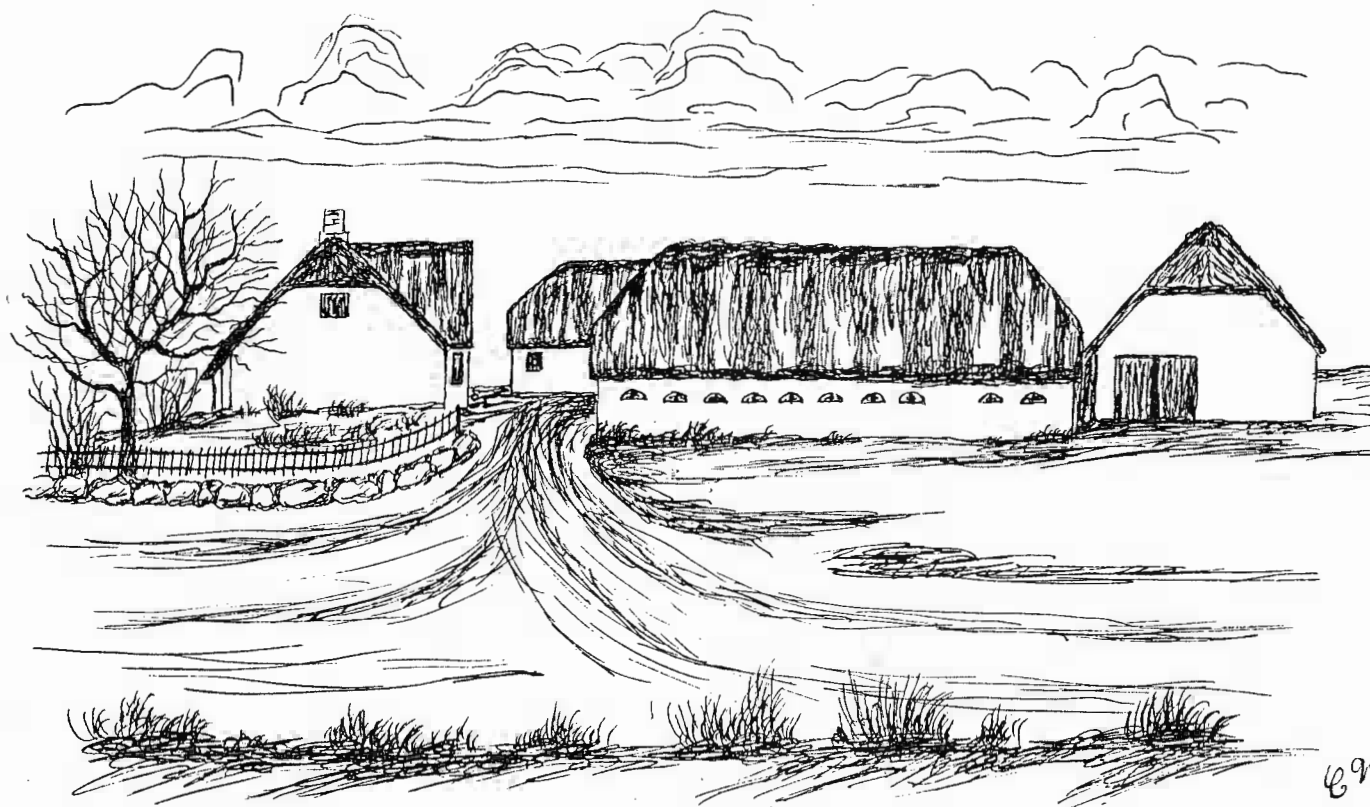
Jeg kan ikke nægte, at jeg selv er blevet opmærksom på, at der er sket en udvikling i mit arbejde, siger Tove Anderberg. Det blev jeg klar over, da jeg til en udstilling skulle bruge nogle af de arbejder, jeg udførte for bare tre år siden. De var helt anderledes.

Men den største revolution var dog den dag, jeg rejste mig fra kontorstolen for at vie min karriere til leret. Da fandt jeg ud af, at dette her var mit gebet. En hel del af mine nærmeste havde nok hellere set mig i rollen som den perfekte sekretær. Men nu har jeg både kunstnerisk og menneskeligt fundet frihed. Det har givet min tilværelse indhold.

Tove Anderberg bor nu midt i Vodskov by (Granlunden). I september måned har man i hendes udstillingsvinduer kunnet se en udstilling, der i oktober måned skal vises i Holland (Amsterdam).

Hst.

Karl Nielsen: Bilidt kro, nord for Hammer Bakker

Vodskov Vand

På Vodskov Vandværk fejrede man i juni måned 50-års jubilæum, og det kunne man gøre i bevidstheden om, at man leverer forbrugernes drikkevand af en kvalitet, der hævder sig blandt landets bedste. Og mere end det. I en tid, hvor man rundt om må frygte for drikkevandets skæbne, tegner alt til, at Vodskov Vandværk også i årene fremover fortsat kan levere drikkevand af samme høje kvalitet, som kendes i dag. Ikke mindst de nyere borerer ved Tingvejen lover godt for fremtiden. De ligger tæt på Hammer Bakker, der jo virker som et enormt filter for nedsivende vand.

Et vandværk tegner altid et ret så tydeligt billede af egnen, der forsynes med vand. Alle skal have vand. Ændringer i byplan og bebyggelse aftegner sig derfor hurtigt i de vandværksmæssige dispositioner. Det gælder i allerhøjeste grad også Vodskov Vandværk. Læser man i vandværkets gamle forhandlingsprotokoller, præsenteres man for et utal af forhandlinger og beslutninger vedrørende udvidelse på udvidelse i takt med byens udvidelse. Nye kvarterer forsynes med vand, nye hovedledninger og stikledninger, gamle hovedledninger der erstattes med større, nye borerer o.s.v. Hertil kommer forhandlinger om tilslutningsafgifter og priser i det hele taget. Fra 1. januar 1973 gik man iøvrigt over til afregning efter vandur. Indtil da havde kun større forbrugere som f.eks. gartnerier vandur.

Da Vodskov Vandværk startede i 1935 var der 38 ejendomme, der var tilsluttet. Det første vandværk lå, hvor nu Vodskov Autoværksted ligger, lidt tilbage på grunden. En naturlig placering, når man tænker på, hvor lille stationsbyen Vodskov var i 1935. Værket lå midt i forsyningsområdet og virkede indtil 1949, da man tog et nyt vandværk i brug. Det nye værk blev placeret lidt nærmere bakkerne end det gamle. Det var ganske naturligt. Stationsbyen Vodskov var jo begyndt at krybe lidt opad mod skolen og kirken. Vandværkets protokoller fortæller således, at man på et bestyrelsesmøde den 12. nov. 1946 behandlede en sag om "vandanlæg til de 22 grunde mellem Skolevej (nu Granlunden), Langbrokrovej og Kirkevej". Det nye vandværk kom også til at stå for vandforsyningen til Rærup. Det kom til at ligge ved Drøvten (nær Kirkevej). Drøvten-værket er stadig i brug.

I 1959 anlagde man et ekstra vandværk ved Flyet. Det blev som

indvindingsværk nedlagt i 1981 og fungerer nu som trykforøgeranlæg med et rentvandsreservoir på 100 m³.

I slutningen af 60'erne måtte man igen igang med opførelse af nyt vandværk for at klare vandforsyningen til de nye store boligområder vest for Kirkevej. Værket blev taget i brug i 1969 og er placeret ved Tingvejen.

En række af Vodskovs kendte borgere har i årenes løb siddet i bestyrelsen for Vodskov Vandværk og dermed stået for den store udvikling, det har været inde i.

Den første bestyrelse bestod af:

installatør Tyrrestrup Jensen
bestyrer Alfred Sørensen, Fredhjem
banearbejder N. Chr. Nielsen

Den nuværende bestyrelse består af:

regnskabschef Chr. Berg-Mortensen (kasserer)
gårdejer Carl Poulsen
amtsgeolog Jørn Andersen
bankfuldmægtig John Jensen og
advokat Nils Bell (formand)

Johs.Høgsted Jensen

Karl Nielsen: gården "Springbak", Hammer Bakker

Mergellejet ved Kinnerup

Ved et lykkeligt samarbejde med arkivet i Hals har vi fundet frem til en arkivpakke på Erhvervsarkivet i Århus, der kunne fortælle om den store mergelkampagne, man satte i scene i Sydøstvendssyssel i første del af 30'erne.

Naturligvis kendte vi noget til dette mergelarbejde i forvejen. De store vandgrave ved Kinnerup taler deres tydelige sprog. Ligeledes kan mange mennesker her på egnen huske de tipvognspor, der blev lagt ud til brug ved udkørsel af mergel fra Kinnerup. Men ellers var meget glemt.

Nu stod vi så pludselig med den lille arkivpakke i hånden, og den kunne fortælle meget om mergelarbejdet ved Kinnerup.

Mergellejet blev drevet af Hjallerup og Omegns Mergelselskab, der var et andelselskab. Hedeselskabet medvirkede ved udlejning af mergelspor med tipvogne og lokomotiv samt ansættelse af sporformand, der ud over sit arbejde med tilsyn af spor og vogne og arbejdet hermed - også skulle arbejde som arbejdsformand for mergelselskabet. Mange mennesker var beskæftiget ved mergellejet. Næsten 100 mand. Der var altså tale om en særdeles stor arbejdsplads.

De mergelspor, som mange mennesker kan erindre, blev i kortere eller længere perioder udlagt i forskellige retninger. F.eks. gik et spor vestpå, lige nord for Vodskov skole. Her løb det, hvor vi i dag finder Brorsonsvej. Sidespor blev lagt ud, og et område blev forsynet med mergel. Sidesporene blev hurtigt flyttet. Undertiden lå de kun en dag eller to. Hovedsporene lå fast i længere tid. Måske op til et år. Så blev alt flyttet og et nyt område fik mergel.

Til belysning af mergelkampagnen i Sydøstvendssyssel bringes på de følgende sider:

1. Alment om mergelbaner og mergelselskaber

Hentet i "Den nye Landmandsbog", Westermanns Forlag. Udgivet engang i 1940'erne.

2. Julius Sørensens beretning om starten på mergelselskabet

Beretningen blev indsendt til Hedeselskabet 11/3 1937 og henligger nu i arkivpakningen i Erhvervsarkivet, Århus. Julius Sørensen var formand for mergelselskabet.

3. Aalborg Amtstidende på besøg i mergellejet

(Udateret udklip, der henligger i arkivpakningen).

4. Oversigt over kopierede dokumenter fra arkivpakningen

(Dokumentkopier, som vi har taget, og som nu henligger i Horsens-Hammer Lokalhistorie Arkiv).

Hst.

1. Alment om mergelbaner og mergelselskaber

Mergelbaner:

Mergeltransport på mergelspor tog sin begyndelse i 1879, da den 19 km lange Damholt-Hodsager Mergelbane blev anlagt. 6 år efter anlagdes Grindsted-Grene Mergelbane (21 km) og i 1897 Eskær-Slynges Banen (15 km). Banerne blev anlagt som faste mergelbaner, hvorpå

mergelen blev udkørt på tipvogne, trukket af heste. Senere gik man over til at gøre mergelbanerne flyttelige og benytte damplokomotiver som drivkraft, og denne transportform har haft umådelig stor betydning for mergelforsyningen i Jylland. Fremgangsmåden har været den, at der er stiftet mergelselskaber, som har ladet mergelen udkøre fra et eller flere mergellejer i den pågældende egn, enten under ledelse af selskabets bestyrelse eller ved entreprenør. Man lægger sporet ud i en bestemt retning og tipper mergelen af, såvidt muligt på alle medlemmernes ejendomme eller i hvert fald således, at der kun bliver kort køreafstand fra mergeldyngen til ejendommen. Når der er udkørt mergel til alle medlemmer på den pågældende strækning, trækkes sporet ind og flyttes ud i ny retning, og der begyndes forfra. Mergelen læsses med håndkraft eller med gravemaskine, der er forsynet med spandkæde eller grab.

På den måde er store dele af Jylland forsynet med mergel een af to og i enkelte tilfælde tre gange.

Mergelselskaber:

Som før omtalt, er der udført mange merglingsarbejder gennem de såkaldte Mergelselskaber, og i Jylland er den overvejende del af merglingsarbejdet i de sidste ca. 40 år udført gennem sådanne selskaber. Disse selskaber nyder forskellige begunstigelser fra statens side, og skal derfor omtales lidt nærmere.

Oprindeligt var mergelselskaberne almindelige andelsselskaber med solidarisk ansvar, men efter verdenskrigen 1914-18 viste der sig forskellige vanskeligheder ved at opretholde denne form for virksomhed, og efterhånden gik man over til ved lovbestemmelser at indføre nye regler, hvorefter sammenslutninger kunne opretholdes uden bibeholdelse af det fælles økonomiske ansvar. Dette er sket gennem lov af 1. juni 1929 om begunstigelse for mergelselskaber med de af lov af 31. marts 1930 og lov af 23. marts 1932 samt lov af 29. marts 1940 følgende ændringer og tilføjelser, hvilke love er samlet i lov om begunstigelse for mergelselskaber af 6. april 1940.

Begunstigelser:

Efter denne lov er landbrugsministeren bemyndiget til at meddele andelsselskaber, hvis formål er anlæg og drift af spor til befording af mergel (jordbrugskalk), en bevilling, der omfatter følgende begunstigelser:

- a) Ret til at fordre arealer afstået til midlertidig brug ved anlæg og drift af spor, derunder også aflæsningspladser for mergel (jordbrugskalk) samt til at føre sporene over (under) offentlige veje og jernbaner.

Denne ret kan dog kun indrømmes for et tidsrum af højst 10 år for afståelse til spor og højst 5 år for afståelse til aflæsningspladser.

- b) Fortrinsret som for kommunale skatter i de ved merglingen grundforbedrede ejendomme for de bidrag ved udgifterne ved merglingen, hvormed der er givet mergelaftagerne henstand. Denne fortrinsret kan dog kun indrømmes for et tidsrum af højst 15 år.
- c) Ret til at fordre mergellejer og (eller) andre arealer til aflæsningspladser for mergel (jordbrugskalk) samt dertil førende private veje eller arealer til anlæg af veje afstået til midlertidigt brug. Denne ret kan dog kun indrømmes for et tidsrum af højst 10 år for afståelse af mergellejer og veje til disse og højst 5 år for afståelse til aflæsningspladser og dertil førende veje.

2. Julius Sørensens beretning om starten på mergelselskabet

Hermed en lille oversigt over Hjallerup og Omegns Mergelselskabs tilblivelse. Ved et bestyrelsesmøde i Hjallerup Husmandsforening den 6. december 1928 fremdrog jeg sagen og efter nogen drøftelse blev det overladt til mig som formand for husmandsforeningen at lade afholde et møde om sagen i løbet af vinteren og sørge for en indleder, og blev der ikke noget ud af sagen skulle foreningen afholde udgifterne. Den 7. december s. år henvendte jeg mig til daværende konsulent Bachmann Olsen, Dybvad, for at få ham til at indlede om sagen ved et møde i Hjallerup, hvad han var meget interesseret i, og vi blev enige om at holde mødet den 18. december kl. 7 i Hjallerup Kro. I løbet af få dage blev det bekendt blandt egnens beboere, at der ville blive forsøgt oprettelse af et mergelselskab for Hjallerup-egnen, og der kom anmodning fra højskoleforstander Fogt, Try, om at få et møde der, for når Hjallerup ville have mergel, måtte vi ikke glemme Try. Ved ny henvendelse til konsulenten blev vi enige om, at holde møde på Try højskole den 18. december kl. 3 eftermiddag og derefter i Hjallerup om aftenen. Til mødet i Try var der mødt en 15-20 lodsejere. Forstander Fogt bød velkommen og anbefalede sagen, hvorefter konsulent B. Olsen redegjorde for

sagen og omtalte nyttevirkningen af at få mergel. Efter en del forhandling, hvor flere af lodsejerne havde ordet for at anbefale, blev resultatet, at der blev valgt 2 mand, gårdejer Jørgen Johansen og husmand Andrup Gregersen, til at tiltræde et eventuelt udvalg, hvis der var stemning for det i Hjallerup. Ved mødet i Hjallerup var der ligeledes stemning for at arbejde videre med sagen, der blev valgt 3 mand, gårdejer Lars P. Andreasen, gårdejer Olav Pedersen, Kærsgaard og Julius Sørensen, samtidig var der opfordring fra Horsens om at få et møde i Gravsholt skole og fra Thorup om at få et der. Det blev så bestemt at holde møder i Gravsholt og Thorup den 3. januar 1929, hvor jeg sammen med konsulenten skulle fremlægge sagen. I Gravsholt var der mødt mange interesserede og der blev valgt 3 mand til at tiltræde det påbegyndte udvalg. gårdejer Lars Larsen, Uggerhalne, gårdejer Emil Jensen, Overgaard og gårdejer Holger Aaen, Nykro. Ved mødet om aftenen i Thorup var der ligeledes mødt mange interesserede og udvalget blev suppleret med 3 mand, gårdejer Jørgen Kristoffersen, Granhøjgaard, Anton Larsen, Højbjerg og Chr. Andreasen, Overballe, Ll. Meldvad.

Den 4. januar indkaldte jeg udvalget til møde på Hjallerup Kro. Efter en lang drøftelse blev vi enige om at foretage en tegning som skulle være bindende, når der var tegnet mindst 8000 kubikfavn. På forslag af gårdejer Jørgen Johansen blev det vedtaget at holde udvalgs-møde den 14. januar kl. 2 præcis på hans bopæl Hedegaard, Try, og så skulle vi have tegningen tilendebragt, og jeg skulle sørge for at få tegningslister fremskaffet så hurtigt som muligt.

Ved samme møde blev vi opfordret til at holde møde i Klokkerholm, Langholt og flere steder. Det blev overladt til konsulenten og mig at ordne det. Der blev så holdt et møde i Klokkerholm, hvor udvalget blev suppleret med Chr. Lyrhøj, Th. Thomsen, Brøndlund og Lars Munkholt, Allerup. Den 14. januar samledes udvalget i Hedegaard Try, og da listerne var gennemgået og sammentalt, viste det sig, at der var tegnet ca. 10.000 favn, og det var en kendsgerning, at sel-skabet ville blive til.

Efter at udvalget havde drøftet forskellige ting, blev vi enige om at indkalde til stiftende generalforsamling den 14. februar på Afholdshotellet i Hjallerup, men på grund af snestorm udsattes den til 6. marts, hvor vedtægterne vedtoges, og der blev valgt bestyrelse.

Ved bestyrelsesmødet 25. marts 1929 vedtoges det at optage et lån stort 2000 kr. i Hjallerup Sparekasse.

På bestyrelsesmødet den 25. april vedtoges det at modtage et tilbud

fra de Danske Mergelbaners bestyrelse om et lån på 200.000 kr. fra staten.

På bestyrelsesmødet den 12. juni købtes retten til at tage mergel i Møhlholm ejendom. Den 21. juni vedtoges det at modtage tilbudet fra Hedeselskabet og Jerslev og Taars Mergelselskaber på materiel. Den 28. september bortliciteredes byggearbejdet ved remisen. Den 16. december bortliciteredes arbejde ved anlæg af sporet fra Uggerhalne til mergelgraven. Den 14. februar 1930 afholdtes det første landvæsenskommissionsmøde på Hjallerup Kro. Den 9. juli 1930 kl. 2 eftermiddag gik den første kolonne mergel ud af graven. Den 14. september 1933 kl. 10 aften blev der erklæret arbejdsstandsning, der ved forhandling hævedes den 16. september.

Den 15. oktober 1936 sluttede vi udkørsel.

3. Aalborg Amtstidende på besøg i mergellejet

Karakteristisk for det moderne landbrug er de store kultiveringsarbejder, der i de allersidste åringer er taget op rundt omkring i landet. Der afvandes og mergles. Der vindes nyt land. Der skabes værdier.

Navnlig i Vendsyssel har merglingsinteressen været fremherskende. Det ene store selskab efter det andet har set dagens lys, og mange tusinde tønder land er tilført mergel, som allerede har sat sig spor i voksende afgrøder.

En husmands ide.

Den 6. marts 1929 stiftedes Hjallerup og Omegns Mergelselskab, der, hvis det ikke allerede er sket, er stærkt på vej til at blive landets største. Tanken om et mergelselskab kom til verden indenfor husmandsforeningens bestyrelse, der så overlod det videre fornødne til formanden, husmand Julius Sørensen, Stagsted. Bistået af konsulent Bachmann Olsen, Dybvad, har Julius Sørensen gjort et utrætteligt arbejde for selskabets dannelse, og når det nu arbejder så godt, som det gør, er den største del af æren hans.

Sammen med landvæsenskommissionen, der består af dommer Fogh, Sæby, Hans Sørensen, Lindholm, og Chr. Ugilt, Ugilt, havde vi i går lejlighed til at bese det store foretagende, og vi skal straks indrømme, at det var alt andet end kedeligt.

Arbejdet i lejet.

Kører man ud ad Sæbyvejen, har man en lille mil før Hjallerup mergellejet på højre hånd. Og det er ikke noget helt lille leje. Når man hører, at selskabet beskæftiger 90 mand og arbejder med en gravemaskine, der kan læsse 25 tipvogne på 12 minutter, har man et begreb om størrelsen.

Et moderne mergelleje er en stor historie. Fra tidlig morgen til sen aften skræller gravemaskinen lag efter lag, lokomotiverne pruster af sted med lange tipvognskolonner, og centrifugalpumpen slider i det for at holde lejet fri for vand, mens hammerslagene lyder fra smedien og maskinværkstedet.

Samtale med den øverstkommanderende.

Vi har undersøgt 20 tdr. land og mener at have 132.000 kubikfavne mergel til vor rådighed, fortæller driftsleder P. Jensen, der er øverstkommanderende i lejet. Kalkprocenten er gennemgående 25, men desuden har mergelen her et ret betydeligt indhold af kali.

Mergellaget er gennemsnitligt ca. 7 meter tykt, somme steder 8 meter og andre kun 5, og overjorden ligger i ca. 2½ meters tykkelse. Den må naturligvis fjernes, og indtil i dag er der kørt ikke mindre end 30.000 kubikmeter overjord bort. I løbet af en dag køres der fra 90-120 kubikfavne mergel ud. Selskabet råder over 25 kilometer skinner, 116 tipvogne og 5 lokomotiver, hvoraf 4 40 hestes og 1 30 hestes. I lejets sydende står en "Houmøller" pumpe, der kan hente 1200 liter vand op af lejet i minuttet. Den arbejder som regel 4 timer om dagen.

--Hvordan med leverancen, spørger vi?

Hvad der skal mergles.

--Der er i øjeblikket tegnet mellem 50-60.000 kubikfavne, fortæller formanden, Julius Sørensen, og det længste skal køres 26 kilometer bort. Det distrikt, vi skal forsyne, omfatter egnen øst for Vodskov-banen til Pajhede skov, følger Storskovens sydside til Agersted, Sørrå, Aså, støder derefter til Hou-Melholt Mergelselskab, følger sydsiden af Hou-Melholt Mergelselskab til havet nord for Hals og derefter Limfjorden ad Nørresundby til.

Der er til dato kørt ca. 6000 kubikfavne mergel ud. Lejet tilhører gårdejer Mølholm, "Kinnerupgård" pr. Uggerhalne, men selskabet har afkøbt ham den mergel, det skal bruge, for 1 kr. pr. kubikfavne for de første 10.000, 75 øre for de næste 10.000 og 50 øre pr. kubikfavne for det overskydende.

Driftsudgifterne beløber sig til 16-17 kr. pr. kubikfavne, og da

ingen skal tjene på den, kan den, administrationsudgifterne medregnet, leveres for ca. 20 kr.

Selskabet har mange store leverancer, men den største er til godsejer Ahlmann Lorentzen, Langholt, der har afgivet en bestilling på 23.940 kr. til gården "Striben" alene. Ialt mener selskabet at komme til at levere ca. 100.000 kubikfavne mergel, da der stadig slutter sig flere og flere til.

Et mergel-liv.

Inden vi forlader lejet, fortæller driftslederen os, hvordan det gik til, da han for 25 år siden var med til at køre mergel ud med heste. Hr. Jensen har til foråret været i hedeselskabets tjeneste i 25 år og har i den tid kørt 1/12 af hele den mergel, der er kørt ud i Jylland. Jensen er en optaget mand. Han er chef i lejet og chef i maskinværkstedet, hvor man ved hjælp af de mest moderne maskiner er i stand til at lave alle reparationer på den 50.000 pund tunge gravemaskine, lokomotiverne og tipvognene. Om sommeren er der beskæftiget 3 mand på værkstedet, og om vinteren en halv snes. Arbejdstiden er 11½ time her. Vi kan ikke nøjes med de otte, siger P. Jensen. Alt arbejde er på akkord.

De styrende ånder.

I bestyrelsen for Hjallerup og Omegns Mergelselskab sidder foruden formanden, Julius Sørensen, gårdejer Olav Pedersen, Kærsgaard, gårdejer Lars Larsen, Uggerhalne. gårdejer Jens Jensen, Folstedgaard, sognefoged Chr. Lyrhøj, Hellevad, gårdejer Th. Thomsen, Brønlund, Hellevad, og gårdejer Jens Nielsen, Vanderskrog, Helligum. Bestyrelsen fører forhandlinger med Nørresundby bank om finansieringen, der vil beløbe sig til ca. 1½ mill. kr. Der er endvidere optaget et statslån på 200.000 kr. at afdrage i 10 år.

Alene disse tal giver et begreb om foretagets størrelse. Det er store summer, det drejer sig om, men det er penge, det nok er værd at ofre, fordi de kommer mange gange igen. Det har folk også fået forståelsen af, hvorfor de i stor udstrækning har sluttet sig til selskabet, der, da det ikke binder interessenterne solidarisk, ikke byder nogen økonomisk risiko.

4. Oversigt over kopierede dokumenter fra arkivpakningen

Vedtægter for Hjallerup og Omegns Mergelselskab.

Kontrakt mellem Det Danske Hedeselskab som ejer og Hjallerup og Omegns Mergelselskab som lejer angående leje af et mergelspor.

Kontrakt mellem spormand P. Jensen og Hedeselskabet.

Fortegnelse over afstået spormateriel (ved arbejdets standsn. i 1936).

Nogle avisudklip m.v.

Hans-Jørgen Ottosen: "En gevinst og herlighed" har været trykt som artikel i Aalborg Stiftstidende 30. sept. 1984 under titlen "En gevinst og en herlighed for Aalborg".

Erling Fischer: "Ved Henrik Stampes begravelse" har været trykt i Aalborg Amtstidende 9. april 1970 som kronik med titlen: Liig-prædiken over Henrik Stampe.

Anmeldelserne, hvorfra der bringes citater side 10, 11 og 12 har været bragt i Ekstrabladet 8. nov. 1983, Politiken 8. nov. 1983 og i JyllandsPosten 13. marts 1984.

Horsens-Hammer årbog 1985. ISSN 0106-5998. 9. årgang
Årbogen udgives af Horsens-Hammer Hjemstavnsforening
Formand: Chr. Jørgensen
Renskrivning af årbog: Doris Nilsson
Redaktion: Johs. Høgsted Jensen
Tryk: Høgsted/Nyholm print

Årbogen fås ved henvendelse til
Johs. Høgsted Jensen, Møgelbjergvej 58, 9310 Vodskov.

